Wet op uitlevering is onvolkomen.
De wet die uitlevering van Nederlanders aan EU-Iidstaten moet regelen, geeft de minister to ruime bevoegdheden, menen Kees Korvinus en Mayke Goris.

Kort na de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001 is in Europa koortsachtig gewerkt aan maatregelen tegen de toenemende dreiging van terrorisme. Een van deze maatregelen betreft de afkondiging van een Kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie, waarin de EU-lidstaten worden verplicht om de nationale wetgeving aan te passen op het gebied van de uitlevering van haar eigen onderdanen. Doel van dit Kaderbesluit van 13 juni 2002 is om de gehele procedure - die in Nederland nu gemiddeld acht maanden in beslag neemt - te verkorten tot maximaal zestig dagen.

Omdat het Kaderbesluit op 1 januari 2004 in werking treedt, heeft de minister van Justitie onlangs een wetsvoorstel aangeboden aan de Tweede Kamer. In het wetsontwerp is de rol van de rechter die over de nieuwe verzoeken moet beslissen zo marginaal ge-worden dat een gegronde vrees bestaat voor lichtvaardige vervolging waaraan de Nederlandse burger ten prooi kan vallen.

Daarnaast is de Nederlandse onderdaan er niet langer zeker van dat zijn in Nederland lopende strafvervolging ook in Nederland voor de rechter zal worden gebracht en loopt hij kans dat hij verder zal worden berecht in het buitenland.

De grondslag voor het marginaliseren van de toets door de rechter - zijn alle hokjes in het aan houdingsbevel aangekruist? – is terug to voeren tot het doel van het Kaderbesluit (versnelling van de procedure) en het beginsel van de wederzijdse erkenning van
beslissingen omtrent vervolging en bestraffing tussen de EU-lidstaten. Dit vertrouwensbeginsel - dat ook al bestond onder de oude regeling - wordt nu echter zo sterk tot norm verheven, dat de rechter en de burger het nakijken hebben. Of de andere EU-lidstaten het vertrouwen van Nederland dat niet wordt overgegaan tot een licht-vaardige vervolging niet beschamen en of dat ook zal gelden voor de aspirant-lidstaten die per 1 mei 2004 toetreden, valt te bezien.

Het zal niet de eerste keer zijn dat in een andere EU-lidstaat tegen een Nederlandse ondernemer aangifte wordt gedaan wegens de verduistering van goederen terwijl daarop een eigendomsvoorbehoud of een retentierecht rust en men er in de civiele procedure niet uit komt. Of dat een bonafide Nederlands bedrijf ten prooi valt aan een internationale carrousel van BTW-fraude. In Duitsland en Griekenland wordt in die gevallen bij aangifte een Europees aanhoudingsbevel uitgevaardigd, omdat in die landen ieder feit moet worden vervolgd door het ontbreken van een opportuniteitsbeginsel.

Hetzelfde geldt voor de Nederlandse vakantieganger die wordt bestolen en wiens (als vermist opgegeven) paspoort wordt terug gevonden in de nabijheid van de plaats delict. Of de Nederlander wiens creditcard in het buitenland wordt gekopieerd en waarmee bij diverse winkels aankopen worden gedaan en vervolgens als verdachte wordt aangemerkt van diefstal en verduistering.

Als praktijkvoorbeeld kan ook gedacht worden aan de Nederlandse burger via wiens mobiele telefoonnummer door onbevoegden bommeldingen zijn gedaan in een andere EU-lidstaat en daar door verdacht is geworden van het plegen van terroristische misdrijven.

In al deze gevallen is het noodzakelijk dat de rechter de bevoegdheid heeft om het Europese aanhoudingsbevel te toetsen voor wat betreft bet ontstaan van de verdenking, de middelen die tot die verdenking hebben geleid en de rechtmatigheid van de bewijsgaring. Hoewel de verdachte burger de mogelijkheid heeft om aanstonds zijn schuld aan te tonen, moet daar in de praktijk niet al to veel van worden verwacht. Mocht de rechter zijn beslissing om die reden al aanhouden, dan is de termijn van zestig dagen in veel gevallen te kort.

Een ander kernprobleem in het wetsvoorstel is de mogelijkheid die de minister van Justitie heeft om de Nederlandse burger niet in Nederland (verder) te vervolgen voor een strafbaar feit maar hem voor (verdere) vervolging en berechting over te leveren aan een andere EU-lidstaat dan wel een derde land (bijvoorbeeld de Verenigde Staten). Een ongewenste ontwikkeling, aangezien het uitgangspunt toch dient te zijn dat de Nederlandse onderdaan wordt vervolgd in eigen land volgens het Nederlands recht en in een taal die hij verstaat.

Nog in een recente uitspraak van 16 september jongstleden van de Haagse kortgedingrechter is bepaald dat de Nederlander kon worden uitgeleverd aan de VS omdat het in Nederland tegen hem lopende- strafrechtelijke onderzoek was geseponeerd omwille van een vervolging in de VS. Om verschillende redenen dient het vervolgen en berechten van de Nederlandse onderdaan in eigen land veruit te prevaleren boven vervolging in bet buitenland. Dit zal ook als belangrijk bijkomend effect hebben dat buitenlandse opsporingsinstanties alleen belang hebben bij opsporingshandelingen in Nederland indien dit geschied met toestemming van en in samenwerking met de Nederlandse opsporingsautoriteiten. De in het wetsvoorstel geboden ruimte aan de minister verdient dan ook serieuze heroverweging.

Het is de bedoeling dat de nieuwe Overleveringswet in werking treedt op 1 januari 2004. Met het oog op de rechtszekerheid moet evenwel voor gewaakt worden dat alleen verzoeken volgens de nieuwe regelgeving worden beoordeeld die niet eerder hadden kunnen worden ingediend. Met het wegvallen van de beslissende rol van de minister van Justitie onder de oude Uitleveringswet, verdwijnt ook het civiele kort geding uit beeld. En als klap op de vuurpijl wordt het beroep in cassatie bij de Hoge Raad afgeschaft.

Thans is de Tweede Kamer aan zet, die zich voor het eerst kan uitspreken over de tot nu toe stille revolutie in het uitleveringsrecht. Alleen zij kan nog nadere eisen stellen ter bescherming van de burger. En de kernvragen daarbij zijn of de minister niet een te ruime bevoegdheid wordt gegeven te beslissen dat vervolging niet in Nederland doch in een ander land dient plaats te hebben en of de bevoegdheden van de rechter in het wetsontwerp niet te veel zijn uitgekleed en de nationale wetgever de eigen burger zo niet zonder meer overlevert aan de paniekpolitiek van terrorismebestrijding in de Europese Unie.